

Pilot toont aan: leerling krijgt beter zicht op vervolgopleiding en beroep

# Het praktijkgerichte programma zet leerlingen ‘aan’

**Zet vijf bevlogen en ervaren docenten van vier deelnemende scholen aan de Pilot praktijkgerichte programma's bij elkaar en je krijgt een warm bad dat overstroomt van enthousiasme met oog voor de leerling. “Het praktijkgerichte programma (PGP) is een fantastische en vernieuwende vorm van onderwijs. Ik merk dat het ontzettend veel met leerlingen doet. Deze manier van leren motiveert leerlingen en docenten.”**

examenprogramma's PGP voor gl & tl opgeleverd. Alle vmbo-scholen kunnen, als zij dat willen, vanaf schooljaar 2024-2025 een of meer praktijkgerichte programma's aanbieden in de gl en tl.

De scholen die voor dit artikel rond de tafel zitten zijn zo'n acht jaar geleden binnen het techniekprofiel gestart met het vak Technologie & Toepassing (T&T), wat een goede basis blijkt te zijn voor de pilot

Tekst Brigitte Bloem

## In gesprek met:



**Edwin van der Land,**  
scholengemeenschap Ubbo Emmius in Stadskanaal



**Corien van den Ende,**  
Kaj Munk College in Hoofddorp



**Peter Vroon en Frank Hagens,**  
scholengemeenschap 't Rijks in Bergen op Zoom



**Roel van der Sloot,**  
Fioretti College in Veghel

**D**e vier scholen maken deel uit van een groep van ruim 150 scholen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van praktijkgerichte programma's in de gemengde leerweg (gl) en theoretische leerweg (tl) van het vmbo. In dit vak voeren leerlingen levensechte opdrachten uit voor bedrijven en instellingen. De leerlingen doen hiermee praktische kennis en ervaring op en krijgen een beter beroepsbeeld, waardoor ze naar verwachting een bewustere keuze voor het vervolgonderwijs kunnen maken. De pilot onderzoekt in de praktijk wat werkt en wat niet, hoe de praktijkgerichte programma's het beste zijn in te richten en wat scholen en leerlingen nodig hebben.

Voorjaar 2024 worden de definitieve



PGP. Gaandeweg zijn andere profielen aangehaakt. Steeds meer scholen doen ervaring op met het PGP. Ze vormen netwerken en wisselen ervaring uit. De scholen hebben deels dezelfde, deels een schoolspecifieke aanpak. “We respecteren elkaars visie, maar leren ook veel van elkaars ervaringen”, aldus Peter Vroon.

### Vliegreuen

“We wilden zoveel mogelijk vliegreuen maken, om in 2024 goed van start te gaan met het PGP”, vertelt Frank Hagenaars. “Daarom zijn we mee gaan doen aan de pilot. In het PGP krijgen leerlingen techniekgerelateerde opdrachten, bijvoorbeeld van installatiebedrijven, een chemiebedrijf en zelfs van de plaatselijke carnavalsvereniging. Om ook leerlingen met een economieprofiel te bedienen, hebben we T&T-opdrachten met een economie-karakter ontwikkeld, bijvoorbeeld op het gebied van logistiek, horeca en vanuit de gemeente. Datzelfde hebben we gedaan voor leerlingen met het profiel Zorg & Welzijn. Zij voeren opdrachten uit voor een ziekenhuis, zorginstellingen,

basisscholen en schoonheidsspecialisten. De betrokken docenten zijn de afgelopen jaren meegegroeid in hun nieuwe rol en hebben al doende meer gevoel gekregen bij het leren van ervaringen.”

Dat is precies het dilemma waar Corien van den Ende voor staat. Ze verzorgt het PGP met enkele vaste T&T-collega's. “We gaan dat nu uitbreiden naar de andere profielen. De begeleiding van collega's die daar nog geen ervaring mee hebben, vind ik lastig en spannend. Hoe waarborg je een gelijke aanpak, zodat alle leerlingen juist die vaardigheden oefenen die het PGP binnen de schoolmuren uniek maakt?” Het advies van Hagenaars is om te starten met koppels van een docent die al enkele jaren met het PGP werkt, en een minder ervaren docent. “Bouw het stapsgewijs op.”

### Gemotiveerde leerlingen

Roel van der Sloot merkt dat het PGP écht iets doet met leerlingen. “Ook met de groep die gewend is om achterin de klas onderuit te hangen”, lacht hij. “Dit vak zet leerlingen 'aan'. Ze worden uitge-

daagd om aan het werk te gaan en willen hun best doen om een oplossing voor een vraagstuk te bedenken en vervolgens een mooi product en een goede presentatie te ontwikkelen.” Van der Sloot vindt dat zijn leerlingen via het PGP waardevolle ervaringen opdoen, waar ze hun hele leven profijt van zullen hebben. “Dat kun je in geen enkele reguliere onderwijs situatie nabootsen.”

Dat is ook de ervaring van Van den Ende. “Als leerlingen bezig zijn met een opdracht gaan ze door tot ze alles begrijpen. Dat is anders dan wanneer ik tijdens een natuurkundeles een natuurkundig principe uitleg. Denk maar niet dat ze dan alles tot in de puntjes willen snappen.” Hagenaars merkt dat zijn leerlingen groeien doordat ze zoveel positieve feedback van docenten en opdrachtgevers krijgen. “Daar krijgen ze energie van en dat motiveert ze. Dat is voor mij de kracht van dit vak.”

Op alle vier de scholen bereiken leerlingen betere resultaten. “Een leerling wil leren wat er nodig is voor het oplossen van een bepaald vraagstuk”, aldus Van



der Sloot. “Zelfs op vrijdagmiddagen, het zevende en achtste uur, normaal gesproken de ‘rampuren’, zijn leerlingen zo ingespannen bezig dat ze de tijd volledig vergeten en alleen maar door willen gaan”, vertelt Edwin van der Land. “Het komt herhaaldelijk voor dat ik ze weg moet sturen, omdat de school sluit. Door de aansprekende en zinvolle projecten krijgen leerlingen eindelijk door waarom ze bepaalde kennis moeten beheersen en bepaalde vaardigheden nodig hebben. Ze zien de context beter en ze werken voor een bedrijf of instelling en niet voor de docent.”

### Betere vervolkeuzes

“In twee jaar tijd doen de leerlingen zes à zeven projecten”, schetst Van der Land. “Dat betekent dat ze evenzoveel bedrijven en instellingen bezoeken. Dat geeft een aardig beeld van de arbeidsmarkt, waardoor ze veel beter hun vervolgopleiding kunnen kiezen. Door hun ervaring in het PGP zijn deze leerlingen standvastiger op het mbo. Ze switchen minder vaak van opleiding.”

Dat is ook wat Van den Ende constateert. “Wij merken dat de overstap van onze leerlingen naar het mbo zoveel prettiger geworden is. Ze kiezen de voor hen juiste vervolgopleiding. Bovendien zijn hun resultaten beter dan gemiddeld.” Ook Van der Sloot krijgt regelmatig van oud-leerlingen te horen dat ze mijlenver vooroplopen in hun vervolgstudie vanwege de vaardigheden die ze bij het PGP hebben opgedaan.

### Enthousiaste docenten

Als PGP-docent krijg je een andere rol, is de ervaring van Van der Land. “Je bent veel meer coachend bezig en kunt meer aan leerlingen zelf overlaten. Dat is behoorlijk wennen voor de meeste docenten. Als je wilt starten met het PGP moet je daarom goed kijken wie daar binnen je docententeam geschikt voor is. Al denk ik wel dat de manier van leren zoals bij PGP het onderwijs van de toekomst zal zijn.” Het vak PGP straalt ook uit naar de rest van het docententeam. Zo hangt Van den Ende aan het begin van het schooljaar

## Wees helder in wat je verwacht van het bedrijf.

in de docentenkamer een poster op met alle PGP-projecten per profiel. Ze nodigt docenten van de reguliere vakken uit om zich bij een of meer projecten aan te sluiten. “Hoe leuk is het als leerlingen hun PGP-presentatie voor een opdrachtgever kunnen oefenen tijdens de lessen Nederlands?” Ook Van der Land zoekt de verbinding met zijn schoolcollega's. “De didactiek van het PGP spreekt andere docenten aan, vooral ook omdat ze zien hoe gemotiveerd de leerlingen ervan worden. Een van onze PGP-opdrachten komt van een Duits bedrijf. Alle communicatie gaat in het Duits en dat wordt voorbereid en geoefend in de Duitse les.”

### Vinden van opdrachtgevers

Scholen die starten met een PGP, geven aan dat ze het zoeken naar opdrachtgevers een van de moeilijkste aspecten vinden. Het belangrijkste advies van de vijf collega's is om klein te beginnen. Daardoor is de kans op succeservaringen groter. Start met één opdrachtgever, waar je geen ingewikkelde dingen voor in huis hoeft te halen, bijvoorbeeld een bedrijf waar een van de ouders werkzaam is. Ook de gemeente kan een veelzijdige opdrachtgever zijn. En de belangrijkste

tip: Wees helder in wat je verwacht van het bedrijf. Van der Sloot: “Gelukkig hebben steeds meer bedrijven fte's voor educatie. Maar let wel, een bedrijf is géén onderwijsinstelling. Het onderwijs zit bij ons. We vragen een context van het bedrijf. Het is fijn als we een keer langs kunnen komen en dat de leerlingen op bepaalde momenten feedback krijgen. Als docenten zijn wij verantwoordelijk voor de opdracht. Het bedrijf heeft een vraagstuk, wij zetten dat om naar een haalbare opdracht in heldere taal. Ook maak ik van tevoren heldere afspraken met het bedrijf en stellen we een haalbare planning op.” “Een oud-leerling T&T van 't Rijks heeft een eigen bedrijf in de bouwsector”, vertelt Vroon. “Sinds afgelopen jaar is hij opdrachtgever voor een van onze PGP-projecten.” Voor Van den Ende is het vinden van opdrachtgevers een tweede natuur geworden. “Ik heb altijd mijn voelhorens uitstaan. Ook ben ik lid geworden van de plaatselijke ondernemersvereniging. Netwerken en het ontwikkelen van aansprekende opdrachten kost veel tijd, maar gelukkig krijg ik er zoveel voor terug, namelijk blij en gemotiveerde leerlingen.” ■

In het voorjaar van 2024 zijn de examenprogramma's beschikbaar voor alle scholen met een gemengde en/of theoretische leerweg die willen starten in het schooljaar 2024-2025. Bezoek [www.slo.nl/pgp-vmbo](http://www.slo.nl/pgp-vmbo) voor meer informatie over de examenprogramma's.

Scholen, leerlingen, bedrijven en instellingen die meer informatie willen over het praktijkgerichte programma kunnen terecht op [www.praktijkgerichteprogrammas.nl](http://www.praktijkgerichteprogrammas.nl). Meld je aan voor de nieuwsbrief en blijf op de hoogte.